

Na osnovi izloženoga zaključuje sud da kvar nije nastao krivnjom brodarkom, odnosno njegovih ljudi, već iz razloga za koje on ne odgovara, a kako je tokom postupka utvrđeno da mu se ne može prigovoriti da je propustio bilo koju normalnu mjeru za očuvanje tereta, trebalo ga je osloboditi odgovornosti za naknadu štete.

/Dir.Mar.1963, str.101/

B.J.

Bilješka.- Čini se da se gornjoj presudi može staviti jedna primjedba. Izgleda da sud stoji na stajalištu da bi priznao klauzulu Said to be da se odnosila i na stanje tereta. Mislimo da to ne bi bilo tačno. Prema Konvenciji o teretnici od 1924, a i svim zakonima koji se na njoj osnivaju, brodar je dužan navesti stanje tereta prema vanjskom izgledu. On je to dužan navesti ne prema navodima krcatelja, kao što je to slučaj s količinom i identitetom robe, već na osnovi vlastitog zapažanja, odnosno zapažanje osoba s kojima se on u prijevozu služi. Ne može se dakle staviti klauzulu na primjer: "Stanje tereta, prema navodu krcatelja, prividno dobro". Takva klauzula ne bi imala nikakav značaj već i po svom sadržaju i bez obzira na bilo koje druge okolnosti. Brodar mora navesti da li je stanje tereta prema vanjskom izgledu dobro ili nije, a ne što u tom pogledu tvrdi krcatelj.

B.J.

VRHOVNI SUD NOVOG JUŽNOG WALESIA /Australija/
/Trgovački odjel/

Presuda od 8.IV 1963.

Miller Steamship Company, Pty., Ltd. c/a Overseas
Tankship /U.K./ Ltd, /The Wagon Mound br.2/

Odgovornost za javnu smetnju na plovidbenom putu - Nema odgovornosti iz nepomnje ako je nastupila nepredvidiva šteta - Nema objektivne odgovornosti na temelju pravila Eylands v. Fletcher, jer nije bilo neprirodne upotrebe broda ili kuke - Javna smetnja postoji jer su plovne vode jednake javnim putevima, i jer je ulje isteklo uslijed nepažnje, i prouzročilo posebnu, izravnu i značajnu štetu

Između istih stranaka proveden je postupak u tri stepena u kojemu su prvostepeni i drugostepeni sud tužitelju dosu-

dili naknadu štete za oštećenja koja je pretrpio uslijed požara, koji je nastao od toga što se komad pamuka zapalio na isteklom ulju iz broda "Wagon Mound" u luci, iako je na temelju iskaza vještaka bilo nepredvidivo da bi do takve štete došlo, a pri čemu su se sudovi temeljili na rješidbi Apelacionog suda Engleske In re Polemis iz 1921. Sudski odbor Tajnog savjeta, kao trećemolbeni sud, stao je na stajalište 1961. u rješidbi "The Wagon Mound" br.1 da nema odgovornosti za nepredvidivu štetu iz nepomnje /"negligence"/, ali je vratio predmet nižim sudovima da riješe da li ima odgovornosti na temelju smetnje /"nuisance"/.

Prvostepeni sud je proveo ponovnu raspravu /koja je trajala 19 dana/ i mjesec dana nakon zaključenja rasprave izrekao presudu kojom je priznao tužitelju pravo na naknadu štete na temelju postojanja javne smetnje /"public nuisance"/. Najprije je sud ocijenio sve one dokaze koji su pred njim izvedeni radi podupiranja tužiteljeve tvrdnje da postoji tuženi-kova odgovornost s naslova nepomnje /"negligence"/, pa je odbio zahtjev s toga naslova, jer šteta koja je tužitelju nastala nije bila razborito predvidiva za tuženoga. Isto tako je odbio zahtjev s drugog naslova, naime objektivne odgovornosti po načelu Rylands v. Fletcher /1868/, i to stoga što se načelo spomenutog slučaja odnosi samo na štete koje nastaju od izbjeg- nuća neke materije s tuženikove zemlje, dakle ne s broda, i kada bi se radilo o neprirodnoj upotrebi /"non-natural use"/ luke ili broda, što u konkretnom slučaju nije bilo. Konačno predmet bi morao biti opasan, ali u ovom slučaju je sudac izričito otklonio da se izrazi o tome da li je ulje opasan pred- met /"dangerous thing"/.

Sudac se zatim obraća trećem naslovu s kojeg se tra- ži naknada štete, a taj je smetnja /"nuisance"/. Najprije kon- statira da je pravo u pogledu smetnje nesigurno i konfuzno, ali u konkretnom slučaju smatra da tuženi ne bi ni mogao uspje- ti sa zahtjevom osnovanim na privatnoj smetnji, budući da bi za tu pretpostavku bilo potrebno da je barem primarno došlo do povrede prava na uživanje ili upotrebu zemlje, služnosti ili prihoda od nje. Medjutim mogao bi uspjeti sa zahtjevom na te- melju javne smetnje, jer ona po sučevom mišljenju nije ograni- čena na tužiteljev interes na zemlji i može obuhvatiti i tje- lesne povrede i povrede drugih prava koja se ne odnose na zem- lju. Isto tako kod javne smetnje ona ne mora potjecati s tuže- nikove zemlje, iako bi to mogla biti pretpostavka za privatnu smetnju /a za što citira kontradiktorne presude engleskih su- dova/. Dovoljno je za javnu smetnju da tuženik stvori ili do- pusti da se stvori smetnja koja djeluje na javnoj cesti, ili na plovnim cestama otvorenima javnosti, koje su za tu svrhu izjednačene javnim cestama, pa da bude do protudokaza odgovo- ran. Za to da ta pretpostavka odgovornosti nastupi, nije potre- ban nikakav nemarni postupak, pa se za to sudac poziva na pre- cedent Sedleigh-Denfield v. O'Callaghan and Others iz 1940, a

otklanja mišljenje teoretičara koji to poriču. Iz toga, međutim, ne slijedi da se gleda samo na fizički svijet, nego se ispituje i postupak tuženoga, ali u tom smislu da je on dužan dokazati okolnosti koje će isključiti njegovu odgovornost. Za teret dokaza poziva se na izreku Lorda Denninga 1954. u *Southport Corporation v. Esso Petroleum Company, Ltd. and Another*, prema kojoj, kad je dokazano postojanje smetnje i da ju je tuženi prouzročio, tuženi snosi teret dokaza svoje ekskulpacije. Prema Lordu Denningu u tome i jest jedna od razlika prema nepomnji, jer kod potonje uvijek tužitelj snosi u pravilu sav teret dokaza, dok kod smetnje tuženi mora dokazati razlog ekskulpacije, pa mu nije dovoljno da stvori dvojbu o tom pitanju. Sudac dalje izlaže kako se riječ nepomnja /"negligence"/ upotrebljava često u smislu različitom od onoga što ga ta riječ ima kada se radi o vanugovornoj odgovornosti ili čak i ugovornoj odgovornosti na temelju nepomnje. Sudac naime ukazuje kad se kaže da postoji "negligence": kad neki čovjek radeći svoj posao poduzme sve moguće mjere da spriječi bilo kakvu štetu svome susjedu pa u tome ipak ne uspije i šteta nastane, onda se radi o postupku koji ne spada u okvir "negligence"-a kao izvora vanugovorne odgovornosti. Međutim u konkretnom slučaju tuženi je svojim činom pustio u more ulje, a taj je čin bio kažnjiv po *Oil in Navigable Waters Act*-u od 1927. Osim toga tim činom je tužitelju nanesena šteta od zagadjivanja uljem na brodovima do kojih je zagadjeno more došlo, a nastala je i veća opasnost od požara od one koja bi bila bez toga postojala. Do čina tuženoga došlo je zbog nebrižnog /"careless"/ postupanja posade broda, jer nisu predviđjali štetu koja bi mogla nastati, i stoga nisu u okviru pojma "negligence", ipak njihov postupak nije bio razuman, i rizici koje je on nametnuo drugim korisnicima luke nisu bili takovi da se može, prema precedentima, uzeti da su ih oni preuzeli na sebe, posebno stoga što se ne može reći da je postupak tuženoga bio u granicama prirodne upotrebe luke. Konačno pitanje, kad je sudac tako našao da postupak tuženoga pada u okvir "nuisance" /smetnje/, ostalo je da li je tužitelj ovlašten na tom temelju tražiti naknadu štete zbog javne smetnje. Naime kod javne smetnje misli sudac Brett /kasnije Lord Esher/ u *Benjamin v. Storr and Another* 1874. ovako: da bi se mogao ostvariti zahtjev na naknadu štete na temelju javne smetnje, treba da postoje /prema precedentima dotada/ tri preduvjeta: posebna šteta koja je nastala tužitelju veća od one drugim korisnicima javne površine, zatim da se radi o izravnoj a ne samo o izvedenoj /"consequential"/ šteti, i konačno da se radi o znatnijoj šteti /"substantial"/. U konkretnom slučaju stekli su se prema sucu uvjeti posebne i znatne štete tužitelju, a sudac problem izravnosti štete tretira duže. Konstatira da je pitanje izravnosti štete, koja ne treba da bude tek izvedena /"direct and not consequential"/, imamo dugu i zamršenu povijet. U ovom slučaju radi se o šteti na stvarima a ne na dobitku, barem ne u ovom stadiju spora. Tuženi je interferirao s upotrebom i uživanjem

stvari, a ne s poslovnim dobitcima. Pojam izravnosti ne bi trebao da obuhvaća i predvidivost štete, jer to ne bi bilo opravdano na temelju izreka sudaca u nizu precedenata i na temelju riječi, uostalom nekonzekventno, od njih upotrijebljenih u rješavanju odnosnih slučajeva. Sudac konstatira da do slučaja "Wagon Mound" br.1 nije našao precedenata koji bi nametali test predvidivosti za naknadu štete kod smetnje. Iza toga izlaže što su pravni pisci iznijeli u korist i protiv toga testa poslije rješidbe Tajnog savjeta u "Wagon Mound" br.1 za nuisance, pa dolazi do zaključka da predvidivost štete nije odlučna, nego je dovoljno da se radi o protupravnom činu /"wrongful act"/ za koji tuženi nije iznio valjane razloge ekshulpacije. Prema tome sudac smatra da je tuženi odgovoran za štetu, dok ostaje otvoreno pitanje visine štete /ili kako sudac kaže "the quantum of damages"/ za koji će se naknadno dati dokazi.

/LLLR 1963, str.402/

E.P.

Bilješka. - Ova rješidba će, barem za područje "public nuisance", imati znatan utjecaj u budućnosti. Medjutim vrlo vjerojatno će o tom predmetu biti još donesene više rješidbe, pa ćemo se tek poslije njih opširnije osvrnuti na stanje koje nakon toga nastane na području toga Instituta common law-a. Zasad samo naglašujemo da je ova rješidba od velike važnosti za to da i naši brodari obrate pažnju na odgovornosti koje za njih mogu nastati iz analognih postupaka njihove posade, bez obzira na predvidivost štete.

E.P.